

בש"פ 9037/22 - מדינת ישראל נגד יוחנן הרשלג

בבית המשפט העליון

בש"פ 9037/22

לפני: כבוד השופט י' עמית

המבקשת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: יוחנן הרשלג

בקשה ראשונה להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק
סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים),
התשנ"ו-1996

תאריך הישיבה: י' בטבת התשפ"ג (3.1.2023)

בשם המבקשת: עו"ד תום קובצ'י
בשם המשיב: עו"ד משה פולסקי

החלטה

בקשה ראשונה להארכת מעצרו של המשיב לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים),
התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים).

1. ביום 12.4.2022 הוגש לבית המשפט המחוזי בירושלים כתב אישום בן שני אישומים, המייחס למשיב עבירות של
פגיעה בנסיבות מחמירות ממניע גזעני - עבירה לפי סעיף 334 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק או חוק
העונשין) בצירוף סעיפים 335(א)(1) ו-144(א) לחוק; הזק לרכוש בזדון ממניע גזעני - עבירה לפי סעיף 452
בצירוף סעיף 144(א) לחוק; תקיפה סתם - עבירה לפי סעיף 379 לחוק; תקיפה הגורמת חבלה ממשית ממניע גזעני -
עבירה לפי סעיף 380 בצירוף סעיף 144(א) לחוק; חבלה במזיד ברכב - עבירה לפי סעיף 413 לחוק; הפרת הוראה
חוקית - עבירה לפי סעיף 287(א) לחוק.

2. על פי המתואר באישום הראשון בכתב האישום, ביום 17.11.2021 הגיע מהנדס פלסטיני (להלן: המתלונן מ') לישוב "אספר", על מנת למדוד שטח אדמה שעליו בוצע מסיק זיתים על ידי פלסטינים, בליווי חיילי צה"ל. המשיב, יחד עם אחרים שזהותם אינה ידועה למבקשת, רדפו אחרי המתלונן מ' ויידו לעברו אבנים, ללא כל התגרות מצדו ובשל היותו ערבי. למשיב מיוחס כי יידה אבן לראשו של המתלונן מ' ממרחק קצר וכן בעט ברגליו. כתוצאה מהמעשים המתוארים נפצע המתלונן מ' בראשו ונזקק לטיפול רפואי, וכן נשברו משקפיו ומכשיר הטלפון שלו.

אציין כי המשיב נעצר לזמן קצר בגין אירוע זה ושחרר מתחנת המשטרה.

על פי האישום השני, לאחר שהמשיב נחקר באזהרה בגין המתואר באישום הראשון, הוא חתם ביום 6.3.2022 על כתב ערובה ולפיו הוא יורחק מאזור גוש עציון למשך 15 ימים. אף על פי כן, ביום 17.3.2022 הגיע המשיב ברכב (להלן: הרכב) יחד עם אחרים ליישוב מיצד, ושם עצרו את הרכב באופן שחסם את הכביש. למקום הגיעה משאית לפינוי אשפה ועליה שני עובדי תברואה פלסטינים, נ.ס.ו.מ.ג. (להלן: המשאית, העובדים ו-המתלוננים נ' ו-מ', בהתאמה). בעת שנהג המשאית עקף את הרכב החל אחד מנוסעי הרכב לקלל את העובדים, ואז רץ לעברם המשיב; ירק על המתלונן נ'; אחז אותו בתנועת חניקה; והכה אותו באמצעות אגרופיו בראשו, והכל ללא התגרות מצדו ובשל היותו ערבי. בד בבד אחד מחבריו של המשיב, שזהותו אינה ידועה למבקשת, שפך על המתלונן נ' משקה אלכוהולי שטיבו אף הוא אינו ידוע. בהמשך, בעת שניסה המתלונן מ' להרחיק את המשיב מהמתלונן נ', הלה הכה אותו באגרופו בפניו. בהמשך לכך, המשיב ניקב באמצעות חפץ חד את צמיגי רכבו של תושב המקום, אחד מאנשי הביטחון של היישוב אשר הגיעו למקום והפרידו בינו לבין המתלונן נ'. כתוצאה ממעשיו של המשיב נגרמו למתלונן נ' כאבי ראש וחבלה בעינו הימנית, וכן נגרם נזק לצמיגי הרכב כאמור.

3. הליכי המעצר: בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של המשיב עד לתום ההליכים כנגדו. נטען, בין היתר, כי מן המשיב נשקפת מסוכנות הנלמדת מחומרת העבירות; מנסיבות ביצוען; מכך שנעברו מתוך מניע גזעני; ומכך שתלוי ועומד כנגדו כתב אישום נוסף בגין עבירות אחרות. עוד נטען כי עולה גם חשש לשיבוש הליכי משפט, הן נוכח הקשיים באיתורו של המשיב על ידי רשויות האכיפה עובר למעצרו, והן נוכח הפרת תנאי ההרחקה שהוטלו עליו בעקבות האישום הראשון; וכי נוכח כל זאת אין חלופת מעצר שבכוחה לאיין את מסוכנותו.

4. ביום 14.4.2022 הסכים בא כוח המשיב לקיומן של ראיות לכאורה; טען כי חלק מחומרי החקירה חסרים; וביקש להורות על עריכת תסקיר שירות המבחן בעניינו לצורך בחינת חלופת מעצר. בית המשפט קיבל את הבקשה והורה על עריכת תסקיר כאמור ודחה את המשך הדיון.

5. תסקיר שירות המבחן הוגש ביום 4.5.2022. שירות המבחן סקר את מאפייני אישיותו ודפוסי התנהגותו של המשיב; העריך כי ללא טיפול מתאים קיים סיכון גבוה להישנות התנהלות אימפולסיבית ואלימה מצדו; ציין כי לא הוצעו מפקחים מטעמו; וכי התרשם שהמשיב בעצמו הביע לבטים באשר לרצונו להשתחרר לחלופה. נוכח כל האמור, לא בא שירות המבחן בהמלצה על שחרורו של המשיב, ואף לא בא בהמלצה טיפולית בעניינו, משלא הביע נכונות לכך.

6. לאחר מספר בקשות דחיה מטעם ההגנה, בדיון מיום 7.6.2022 שמע בית המשפט את הוריו של המשיב, על מנת לבחון האפשרות לשחררו לחלופת מעצר בפיקוח אלקטרוני בביתם, והורה לשירות המבחן לערוך תסקיר משלים באשר לאפשרות זו (להלן: התסקיר השני).

7. בתסקיר השני אשר הוגש ביום 22.6.2022 עמד שירות המבחן על היחסים שבין המשיב להוריו ולאחותו, והעריך כי אלו אינם מתאימים לשמש כמפקחים. לפיכך, ובשים לב למסוכנותו הגבוהה, לא בא שירות המבחן בהמלצה על שחרורו לחלופה המוצעת. עם זאת, מפאת גילו הצעיר של המשיב ונוכח מידע שמסרה אימו בדבר חוויה טראומטית שעבר, לכאורה, במעצר, הציע שירות המבחן לבחון את התאמתו למסגרת טיפולית ייעודית.

נוכח הצעה זו ועל אף התנגדות המבקשת, בהחלטתו מיום 23.6.2022 הורה בית המשפט לשירות המבחן לערוך תסקיר משלים נוסף, במסגרתו תיבחן האפשרות לשלבו במסגרת טיפולית (להלן: התסקיר השלישי).

8. מהתסקיר השלישי מיום 2.8.2022 עלה כי המשיב לא נמצא מתאים להשתלב במסגרת הטיפולית שהוצעה; וכי שירות המבחן התרשם, גם הפעם, שהמשיב נעדר מוטיבציה להליך טיפולי ושיקומי. משכך, לא בא שירות המבחן בהמלצה חיובית בעניינו.

9. ביום 8.8.2022 הורה בית המשפט לשירות המבחן לערוך תסקיר נוסף, לבקשת בא כוח המשיב, על מנת לבחון חלופה מוצעת חדשה - במסגרת ישיבה טיפולית (להלן: התסקיר הרביעי ו-הישיבה, בהתאמה).

10. מהתסקיר הרביעי מיום 16.8.2022 עלה כי הישיבה הנה חלופה פרטית שאינה מפוקחת; וכי זו אינה מאפשרת מענה ההולם את צרכי המשיב באופן שיאפשר להפחית את מסוכנותו. נוכח זאת, גם הפעם לא בא שירות המבחן בהמלצה חיובית בעניינו.

11. בדיון מיום 29.8.2022 ביקש בא כוח המשיב לשחררו לחלופה בישיבה, על אף האמור בתסקיר הרביעי; ובית המשפט אף בחן בעצמו את המפקח מטעם הישיבה. בהמשך לכך, בהחלטתו מיום 30.8.2022, הורה בית המשפט על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים כנגדו. בהחלטתו ציין בית המשפט, בין היתר, את העדר נכונותו של המשיב להשתלב במסגרת טיפולית (חרף נסיונות שירות המבחן); עמד על כך שהמשיב הפר את תנאי השחרור שהוטלו עליו עקב העבירות מושא האישום הראשון; ועל כך שהמשיב נמלט מגורמי האכיפה אשר פעלו זמן רב לאיתורו. בית המשפט קבע כי נוכח המסוכנות העולה מהמשיב; בשל חוסר שיתוף הפעולה מצדו; נוכח החשש מהימלטות מהדין; לא ניתן לתת במשיב אמון ואין לשחררו לחלופת מעצר.

12. התיק העיקרי: ביום 3.5.2022 בוצעה הקראה של כתב האישום. בהמשך, בדיון מיום 7.7.2022 ביקשה ההגנה להפריד את האישומים בטענה שמדובר בשני אירועים שונים, אולם בקשה זו נדחתה.

בדיון מיום 19.9.2022 ניתן מענה לאישום השני, אולם נטען על ידי בא כוח המשיב כי בשל חוסר בחומרי החקירה אין באפשרותו להשיב לאישום השני, והמשך הדיון נדחה; בדיון מיום 31.10.2022 כבר בא כוח המשיב בעובדות האישום הראשון, ונוכח זאת נקבע דיון המשך נוסף; בדיון מיום 24.11.2022 ניתן מענה לאישום הראשון, וכן נקבעו שני מועדים לשמיעת ראיות בימים 15.2.2023 ו-2.3.2023.

למען שלמות התמונה יוער ביני לביני נדחו דיונים מספר פעמים, נוכח טענת ההגנה כי טרם הועברו לידיה כל חומרי החקירה; על מנת למצות הליכי הידברות בין הצדדים; לבקשת המדינה לשם הוצאת תעודת חיסיון; ועוד.

מכאן הבקשה להאריך את מעצרו של המשיב בפעם הראשונה.

13. הערה מקדמית: כמתואר לעיל, בעניינו של המשיב ניתנו ארבעה תסקירי שירות מבחן. אך לאחרונה עמדתי על העומס הרב המוטל על שירות המבחן (בש"פ 7892/22 סולטנה נ' מדינת ישראל (28.11.2022)). לטעמי, כל עוד שירות המבחן נמצא במצוקת כוח אדם, רק מקרים חריגים מצדיקים הפנייה חוזרת ונשנית לקבלת תסקירים משלימים.

14. ואם בתסקירי שירות מבחן עסקינן, איני מקבל את טענת בא כוח המשיב, כי המשיב גדל במשפחה חרדית, אך שירות המבחן אינו מדבר בשפה "חרדית", ומכאן התסקירים השלימים בעניינו של המשיב. אכן, שירות המבחן אינו משופע בקציני מבחן חרדים, אך קציני המבחן עובדים מול אוכלוסיות מגוונות, ומטבע הדברים, צוברים ניסיון והבנה של המגזרים השונים.

ומשהזכרנו את תסקירי שירות המבחן, נציין את התמונה העולה מהתסקירים. המשיב הוא צעיר בן 21, הרביעי מבין עשרה ילדים בטווח הגילאים 11-24. בגיל 13 יצא לחינוך חוץ ביתי ומאז לא חזר להתגורר בבית, סובל מקשיי קשב וריכוז, עבר בין מספר ישיבות ובתקופה טרם מעצרו התגורר בחוות שונות באיו"ש. מהתסקירים עולה כי ההורים אינם יכולים לשמש כמפקחים על המשיב, והישיבה שהוצעה כחלופה פרטית, רחוקה מהסטנדרטים המקובלים לחלופה פרטית.

15. האמור לעיל, קולע את בית המשפט לקרני הדילמה.

העבירות המיוחסות למשיב בוצעו בסמיכות זו לזו, תוך שהמשיב מפר את ההוראה החוקית בדבר הרחקתו מהאזור (לטענת בא כוחו, המשיב סבר שצו ההרחקה הוא לעשרה ימים, בעוד שהצו היה ל-15 יום); העבירות בוצעו ממניע גזעני; ולא נראה כי המשיב מורתע מפני החוק וההליכים בעניינו. לכך יש להוסיף כי כנגד המשיב ואחיו תלוי גם כתב אישום בגין עבירה שביצעו בחודש ינואר 2020 (אציין כי המדובר בעבירה שאין לה קשר לעבירות דנן, ולא ראיתי ליתן לה משקל לצורך ענייננו).

לכך יש להוסיף כי את התרשמותו של שירות המבחן לפיה ללא טיפול מתאים קיים סיכון גבוה להישנות התנהלות אימפולסיבית ואלימה מצדו.

מנגד, ההליך העיקרי טרם החל, ודומה כי יהיה צורך בהארכות נוספות, ובהקשר זה יש לקחת בחשבון גם את העונש הצפוי למשיב אם יורשע. לכך יש להוסיף כי אמנם המשיב נעצר בעבר, אך זו הפעם הראשונה שבה הוא שוהה במעצר ממושך.

16. יש להצר על היד הרכה שהפגינה המשטרה באירוע הראשון, אז שוחרר המשיב בסמוך לאחר האירוע, אף מבלי

שהובא לבית המשפט, כך שלא יפלא כי המשיב אפילו לא ראה באירוע זה משום "כרטיס צהוב", שמא אף "אור ירוק" להמשיך בדפוס התנהלותו הבריונית והגזענית. מכל מקום, זו הפעם, המשיב עצור מזה תשעה חודשים, מתנהל נגדו הליך פלילי של ממש, כך שיש מקום לקוות כי גם אם לא הפנים את חומרת מעשיו, הפנים את התוצאות העלולות לנבוע מהם.

17. יש אפוא מקום להורות על שחרורו של המשיב לחלופת מעצר, רצוי, מסגרת טיפולית, ולמיצער, מסגרת שבה יהיה נתון לפיקוח ולהשגחה. בנקודה זו עובר הכדור לשטחו של המשיב, וחזקה על בא כוחו או דורשי שלומו כי יציעו חלופה הולמת, גם אם לא אופטימלית, שתאפשר את שחרורו. בית המשפט של מעצר, שבפניו תובא החלופה המוצעת, יביא בחשבון את האמור לעיל, ויפעל כחוכמתו.

18. בשלב זה, וכל עוד לא הוצעה חלופה כאמור ולא ניתנה החלטה אחרת, אני מורה על הארכת מעצרו של המשיב בתשעים ימים החל מיום 12.1.2023 או עד למתן פסק הדין בת"פ 24066-04-22 בבית המשפט המחוזי בירושלים, לפי המוקדם.

ניתנה היום, י"א בטבת התשפ"ג (4.1.2023).

שׁוֹפֵט